

**Belgische Senaat
en Kamer van
volksvertegenwoordigers**

ZITTING 2002-2003

17 DECEMBER 2002

Onderzoek van de financiële verslagen over
de boekhouding van de politieke partijen
en hun componenten (boekjaar 2001)

VERSLAG

NAMENS DE CONTROLECOMMISSIE
BETREFFENDE DE VERKIEZINGSUITGAVEN
EN DE BOEKHOUDING VAN
DE POLITIEKE PARTIJEN

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **WILLE** (S)

(1) Samenstelling van de Controlecommissie:
De voorzitters: de heren De Decker (S) en De Croo (K).

A. Senaat:

Leden: de heren Geens, Wille, Caluwé, Istasse, mevrouw Laloy, de heren Monfils, Van Hauthem, Moens, Morael en Barbeaux.

B. Kamer van volksvertegenwoordigers:

Leden: de heer Versnick, mevrouw Schauvliege, de heer Vanpoucke, mevrouw Genot, de heren Vanoost, Eerdeken, Bacquelaïne, Annemans, mevrouw Douifi en de heer Borginon.

**Sénat et Chambre
des représentants
de Belgique**

SESSION DE 2002-2003

17 DÉCEMBRE 2002

Examen des rapports financiers sur la comp-
tabilité des partis politiques et de leurs
composantes (exercice 2001)

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA
COMMISSION DE CONTRÔLE
DES DÉPENSES ÉLECTORALES
ET DE LA COMPTABILITÉ
DES PARTIS POLITIQUES
PAR
M. **WILLE** (S)

(1) Composition de la Commission de contrôle:
Les présidents: MM. De Decker (S) et De Croo (Ch).

A. Sénat:

Membres: MM. Geens, Wille, Caluwé, Istasse, Mme Laloy, MM. Monfils, Van Hauthem, Moens, Morael et Barbeaux.

B. Chambre des représentants:

Membres: M. Versnick, Mme Schauvliege, M. Vanpoucke, Mme Genot, MM. Vanoost, Eerdeken, Bacquelaïne, Annemans, Mme Douifi et M. Borginon.

INHOUD

	Blz.
I. Situering	3
II. Procedure	6
III. Voorafgaand onderzoek door de rapporteur .	7
A. Opzet van het preliminair onderzoek . . .	7
B. Formele aspecten	7
C. Verklaringen over de jaarrekeningen . . .	10
D. Ten gronde	10
1. VLD	10
2. N-VA	11
3. Boeking «Belgische overheidsbijdragen» (rubriek I.A. van de resultatenrekening en rubriek VI van de toelichting)	12
IV. Bespreking	12
1. VLD	12
2. N-VA	14
3. Boeking «Belgische overheidsbijdragen»	16
V. Aanbevelingen	16
VI. Stemmingen	17
VII. Epiloog	17
Bijlage 1	19
Samenvattingen van de financiële verslagen over het boekjaar 2001	19
Bijlage 2	25
Brief van de heer Geert Bourgeois, voorzitter van de N-VA, van 25 november 2002	25

SOMMAIRE

	Pages
I. Contexte	3
II. Procédure	6
III. Examen préliminaire par le rapporteur . . .	7
A. Objectif de l'examen préliminaire	7
B. Aspects formels	7
C. Déclarations sur les comptes annuels . . .	10
D. Quant au fond	10
1. VLD	10
2. N-VA	11
3. Comptabilisation des «Contributions publiques belges» (rubrique I.A. du compte de résultats et rubrique VI de l'annexe)	12
IV. Discussion	12
1. VLD	12
2. N-VA	14
3. Comptabilisation des «Contributions publiques belges»	16
V. Recommandations	16
VI. Votes	17
VII. Épilogue	17
Annexe 1	19
Résumés des rapports financiers relatifs à l'exercice 2001	19
Annexe 2	25
Lettre de M. Geert Bourgeois, président du N-VA, du 25 novembre 2002	25

I. SITUERING

Krachtens de artikelen 15 en 22 van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, verleent de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat, ieder wat hem betreft, per politieke partij die in beide kamers door ten minste één rechtstreeks verkozen parlements lid vertegenwoordigd is, een dotatie aan de VZW die daartoe door de betrokken partij wordt aangewezen.

Om op deze dotatie aanspraak te kunnen maken, dienen de partijen daarenboven te voldoen aan de voorwaarde gesteld door artikel 15bis, ingevoegd door de wet van 10 april 1995.

Dit artikel luidt als volgt:

«Om aanspraak te kunnen maken op de dotatie waarin is voorzien bij artikel 15, moet elke partij, tegen uiterlijk 31 december 1995, in haar statuten of in haar programma een bepaling opnemen waarbij zij zich ertoe verbindt om in haar politieke actie ten minste de rechten en vrijheden, zoals gewaarborgd door het bij de wet van 13 mei 1955 bekrachtigde Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950 en door de in België van kracht zijnde aanvullende protocollen bij dit Verdrag, in acht te nemen en door haar diverse geledingen en verkozen mandatarissen te doen in acht nemen.»

Luidens de artikelen 16 en 18 van de wet van 4 juli 1989 is de totale jaarlijkse dotatie voor elke politieke partij die aan de hiervoor gestelde voorwaarden voldoet, samengesteld uit de volgende bedragen:

1° een forfaitair bedrag van vijf miljoen frank dat wordt aangepast aan de schommelingen van het indexcijfer der consumptieprijzen en dat, ingevolge artikel 19, tweede lid, van dezelfde wet, gelijk wordt verdeeld over de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat;

2° een aanvullend bedrag van vijftig frank per geldig uitgebrachte stem, ongeacht of het een lijststem dan wel een naamstem is, op de door de politieke partij erkende kandidatenlijsten bij de laatste wetgevende verkiezingen tot de gehele vernieuwing van de Kamer van volksvertegenwoordigers en van de Senaat.

Iedere partij kan echter afstand doen van het voordeel van de haar verleende dotatie (artikel 16, laatste lid).

Overeenkomstig artikel 23, zoals gewijzigd bij de wetten van 19 november 1998 en 23 juni 1999, impliceert het verkrijgen van deze dotatie voor de beheerraad van de betrokken VZW de verplichting om jaar-

I. CONTEXTE

En vertu des articles 15 et 22 de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour les élections des Chambres fédérales, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, la Chambre des représentants et le Sénat, chacun en ce qui le concerne, accordent pour chaque parti politique qui est représenté dans les deux assemblées par au moins un parlementaire élu directement, une dotation à l'ASBL désignée à cet effet par le parti concerné.

Pour pouvoir prétendre à cette dotation, les partis doivent en outre satisfaire à la condition posée par l'article 15bis, inséré par la loi du 10 avril 1995.

Cet article est libellé comme suit:

«Pour pouvoir bénéficier de la dotation prévue à l'article 15, chaque parti doit, pour le 31 décembre 1995 au plus tard, inclure dans ses statuts ou dans son programme une disposition par laquelle il s'engage à respecter dans l'action politique qu'il entend mener, et à faire respecter par ses différentes composantes et par ses mandataires élus, au moins les droits et les libertés garantis par la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales du 4 novembre 1950 et approuvée par la loi du 13 mai 1955, et par les protocoles additionnels à cette convention en vigueur en Belgique.»

En vertu des articles 16 et 18 de la loi du 4 juillet 1989, la dotation annuelle totale octroyée à chaque parti qui satisfait aux conditions susmentionnées est composée des montants suivants:

1° un montant forfaitaire de cinq millions de francs, adapté en fonction des variations de l'indice des prix à la consommation et, conformément à l'article 19, alinéa 2, de la même loi, réparti de manière égale entre la Chambre des représentants et le Sénat;

2° un montant supplémentaire de cinquante francs par vote valable, qu'il s'agisse d'un vote de liste ou d'un vote nominatif, émis sur les listes de candidats reconnues par le parti politique lors des dernières élections législatives en vue du renouvellement intégral de la Chambre des représentants et du Sénat.

Chaque parti peut toutefois renoncer au bénéfice de la dotation qui lui est octroyée (article 16, dernier alinéa).

Conformément à l'article 23, modifié par les lois du 19 novembre 1998 et du 23 juin 1999, l'octroi de cette dotation implique pour le conseil d'administration de l'ASBL concernée l'obligation d'établir annuellement

lijks een financieel verslag op te stellen over de jaarrekeningen van de politieke partij en haar componenten. Dit verslag dat ten minste de als bijlage bij de wet van 4 juli 1989 opgesomde documenten bevat, wordt opgemaakt met inachtneming van de bepalingen vervat in de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen en de uitvoeringsbesluiten ervan.

De documenten waarvan sprake in de bijlage van de wet van 4 juli 1989, zoals ingevoegd bij de wet van 19 november 1998, zijn:

«1. Een document met de identificatie van de partij en haar componenten, zoals omschreven in artikel 1, 1°, tweede lid. De identificatie omvat minstens de benaming, de zetel, de rechtsvorm, het maatschappelijk doel en de samenstelling (naam, woonplaats, beroep) van de beheers- en controleorganen van elk van de partijcomponenten.

2. De samenvattende rekening (balans en resultatenrekening) van elke component van de politieke partij, volgens de definitie ervan in artikel 1, 1°, tweede lid. Deze rekeningen mogen worden opgesteld in de vorm van een synoptische tabel met een minimale aanduiding per component van:

a) het totaal van de activa, het totaal van de voorzieningen en schulden en het bedrag van het patrimonium;

b) de opbrengsten en kosten uit courante werking, het resultaat uit courante werking vóór financiële resultaten, het financieel resultaat, het uitzonderlijk resultaat, het resultaat van het boekjaar;

c) het aantal tewerkgestelde personen uitgedrukt in voltijdse equivalenten, waarvan de kost door de partijcomponent wordt gedragen.

3. De geconsolideerde rekening van de politieke partij en haar componenten bestaande uit een geconsolideerde balans, een geconsolideerde resultatenrekening, alsook een verklarende toelichting van de rubrieken van de geconsolideerde balans en van de geconsolideerde resultatenrekening, volgens het schema vastgelegd door de Controlecommissie betreffende de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen.

4. Een verslag van de bedrijfsrevisor waarin deze:

a) bevestigt dat de geconsolideerde rekening opgesteld is overeenkomstig de reglementaire bepalingen. Dit verslag geldt als een verklaring overeenkomstig de algemene controlenormen van het Instituut der Bedrijfsrevisoren;

b) toelicht of de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de partij en haar componenten voldoende is om geconsolideerde rekeningen op te maken;

c) de gegevens van de geconsolideerde rekening ontleedt, waarbij hij de aandacht vestigt op de aspecten

un rapport financier sur les comptes annuels du parti politique et de ses composantes. Ce rapport, qui comprend au moins les documents énumérés en annexe de la loi du 4 juillet 1989, est établi dans le respect des dispositions de la loi du 17 juillet 1975 relative à la comptabilité et aux comptes annuels des entreprises et des arrêtés d'exécution de celle-ci.

Les documents dont il est question à l'annexe de la loi du 4 juillet 1989, insérée par la loi du 19 novembre 1998, sont les suivants:

«1. Un document identifiant le parti et ses composantes telles que définies à l'article 1er, 1°, alinéa 2. L'identification comprend au moins le nom, le siège, la forme juridique, l'objet social et la composition (nom, domicile, profession) des organes de gestion et de contrôle de chacune des composantes du parti.

2. Les comptes synthétiques (bilan et compte de résultats) de chaque composante du parti politique selon la définition qui en est donnée par l'article 1er, 1°, alinéa 2. Ces comptes peuvent être établis sous la forme d'un tableau synoptique faisant apparaître par composante au moins:

a) le total des actifs, le total des provisions et des dettes et le montant du patrimoine;

b) les produits et les charges courantes, le résultat courant avant résultat financier, le résultat financier, le résultat exceptionnel, le résultat de l'exercice;

c) le nombre de personnes occupées exprimé en équivalents temps plein dont la charge est supportée par la composante du parti.

3. Les comptes annuels consolidés du parti politique et de ses composantes comprenant un bilan consolidé, un compte de résultats consolidé, ainsi qu'une annexe explicative des rubriques du bilan consolidé et du compte de résultats consolidé selon le schéma arrêté par la Commission de contrôle des dépenses électorales et de la comptabilité des partis politiques.

4. Un rapport du réviseur d'entreprises dans lequel celui-ci:

a) confirme que les comptes consolidés sont établis conformément aux dispositions réglementaires. Ce rapport constitue une attestation au sens des normes générales de révision établies par l'Institut des réviseurs d'entreprises;

b) expose si l'organisation administrative et comptable du parti et de ses composantes est suffisante pour permettre d'établir des comptes consolidés;

c) analyse les données des comptes consolidés en mettant en évidence les aspects qui sont susceptibles

ten die het begrip van de financiële toestand en resultaten, alsook de vergelijkbaarheid kunnen bevorderen.»

De algemene vergadering van de VZW stelt bijgevolg een bedrijfsrevisor aan, die jaarlijks een verslag opmaakt over het voormelde door de beheerraad opgestelde financieel verslag.

Met ingang van het boekjaar 1999 betreft het financieel verslag derhalve niet alleen de politieke partij *sensu stricto*, maar eveneens haar componenten, zoals omschreven in artikel 1, eerste lid, 1°, van de wet van 4 juli 1989, zoals gewijzigd bij de wet van 19 november 1998. Het omvat de jaarrekening in haar geheel, dat wil zeggen de balans, de resultatenrekening en de toelichting.

Het nieuwe schema van financieel verslag, aangepast aan het voormelde artikel 23 en opgenomen als bijlage bij het huishoudelijk reglement van de Controlecommissie, werd door de commissie goedgekeurd op 15 februari 2000 (zie *Belgisch Staatsblad* van 24 mei 2000 — Ed. 2).

Krachtens artikel 24 van de wet van 4 juli 1989, artikel 7, 2°, van haar statuten en artikel 31 van haar huishoudelijk reglement (zie *Belgisch Staatsblad* van 8 oktober 1994), onderwerpt de Controlecommissie deze verslagen aan een onderzoek teneinde de conformiteit ervan met de vigerende wetten en besluiten na te gaan. Beslissingen inzake de goedkeuring van de financiële verslagen kunnen enkel worden genomen wanneer ze ten minste twee derden van de stemmen hebben verkregen, op voorwaarde dat ten minste twee derden van de commissieleden aanwezig zijn (artikel 13, tweede lid, van de statuten).

Gelet op de wettelijk vastgestelde termijnen voor de indiening en het onderzoek van de financiële verslagen, neemt de Controlecommissie een eindbeslissing vóór 15 juli van het jaar volgend op het gecontroleerde boekjaar (cf. artikel 24, eerste tot derde lid, van de wet van 4 juli 1989, zoals gewijzigd door de wet van 19 november 1998, en artikel 32 van het huishoudelijk reglement, zoals gewijzigd op 31 mei 2000 en gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 20 juni 2000).

Luidens artikel 25 van de wet van 4 juli 1989, zoals gewijzigd door de wet van 18 juni 1993, hebben het niet goedkeuren van het financieel verslag door de Controlecommissie, en het niet of het laattijdig indienen van het financieel verslag het verlies tot gevolg van de dotatie die krachtens hoofdstuk III van deze wet, zijnde de artikelen 15 tot 21, aan de in artikel 22 bepaalde instelling (de VZW) zou worden toegekend gedurende de daaropvolgende periode die de Controlecommissie bepaalt en ten minste één en ten hoogste vier maanden duurt.

Volledigheidshalve dient hier tevens artikel 15ter van de wet van 4 juli 1989 te worden vermeld, inge-

de favoriser la compréhension de la situation financière et des résultats ainsi que la comparabilité.»

L'assemblée générale de l'ASBL désigne par conséquent un réviseur d'entreprises, qui rédige chaque année un rapport sur le rapport financier susvisé établi par le conseil d'administration.

À partir de l'exercice 1999, le rapport financier ne porte dès lors plus uniquement sur le parti politique *sensu stricto*, mais aussi sur ses composantes, telles que définies à l'article 1er, alinéa 1er, 1°, de la loi du 4 juillet 1989, modifié par la loi du 19 novembre 1998. Il comporte l'ensemble des comptes annuels, c'est-à-dire le bilan, les comptes de résultats et l'annexe.

Le nouveau schéma de rapport financier, adapté à l'article 23 susvisé et figurant en annexe au règlement d'ordre intérieur de la Commission de contrôle, a été approuvé par la commission le 15 février 2000 (voir le *Moniteur belge* du 24 mai 2000, Éd. 2).

Conformément à l'article 24 de la loi du 4 juillet 1989, à l'article 7, 2°, de ses statuts et à l'article 31 de son règlement d'ordre intérieur (voir le *Moniteur belge* du 8 octobre 1994), la Commission de contrôle examine ces rapports en vue d'en contrôler la conformité avec les lois et arrêtés en vigueur. Les décisions relatives à l'approbation des rapports financiers ne peuvent être prises que si elles réunissent deux tiers au moins des suffrages, à condition que deux tiers au moins des membres de la commission soient présents (article 13, alinéa 2, des statuts).

Eu égard aux délais fixés par la loi pour le dépôt et l'examen des rapports financiers, la Commission de contrôle se prononce de façon définitive avant le 15 juillet de l'année qui suit l'exercice contrôlé (cf. l'article 24, alinéas 1er à 3, de la loi du 4 juillet 1989, modifié par la loi du 19 novembre 1998, et l'article 32 du règlement d'ordre intérieur, modifié le 31 mai 2000 et publié au *Moniteur belge* du 20 juin 2000).

Aux termes de l'article 25 de la loi du 4 juillet 1989, tel qu'il a été modifié par la loi du 18 juin 1993, le défaut d'approbation du rapport financier par la Commission de contrôle ainsi que le défaut de dépôt ou le dépôt tardif de ce rapport entraînent la perte de la dotation qui serait octroyée à l'institution visée à l'article 22 (l'ASBL) en vertu du chapitre III de cette loi, c'est-à-dire en vertu des articles 15 à 21, au cours de la période subséquente déterminée par la Commission de contrôle et qui ne peut être inférieure à un mois ni supérieure à quatre mois.

Pour être complet, il y a lieu de mentionner également l'article 15ter de la loi du 4 juillet 1989, inséré

voegd bij de wet van 12 februari 1999, krachtens hetwelk de dotatie door de Controlecommissie ten belope van een welbepaald bedrag of gedurende een welbepaalde termijn, binnen de wettelijke grenzen vastgesteld door de Raad van State, dient te worden ingetrokken wanneer laatstgenoemde instantie daartoe bij arrest heeft beslist omdat een politieke partij duidelijk en door middel van verscheidene, met elkaar overeenstemmende tekenen heeft aangetoond dat ze vijandig staat tegenover de rechten en vrijheden, gewaarborgd door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en door de aanvullende protocollen bij dat verdrag.

II. PROCEDURE

Op 28 mei 2002 wees de Controlecommissie *de heer Paul Wille (VLD — S)* aan als rapporteur.

Zijn opdracht bestond erin de financiële verslagen te toetsen aan de wettelijke criteria en de richtlijnen die de Controlecommissie terzake — onder meer op 15 februari 2000 en op 5 juli 2001 — ten behoeve van de politieke partijen en de bedrijfsrevisoren heeft goedgekeurd (zie hiervoor respectievelijk stuk Kamer, nr. 671/3 (2000-2001) en Senaat, nr. 2-447/3 — 2000/2001, blz. 9-11 en 31-32, en stuk Kamer, nr. 50 1246/3 (2001-2002) en Senaat, nr. 2-741/3 — 2001/2002, blz. 10-12).

Tijdens de vergadering van 4 juli 2002 bracht de rapporteur een tussentijds verslag uit (zie *infra* — III).

Na een korte bespreking hiervan (zie *infra* — IV) formuleerde de commissie tijdens dezelfde vergadering een aantal aanbevelingen ten behoeve van de politieke partijen (zie *infra* — V) en nam zij tevens een definitieve beslissing over de goedkeuring van de tien ingediende financiële verslagen (zie *infra* — VI).

Op 28 augustus 2002 werd *de heer Jef Tavernier (Agalev/Écolo — K)* die als lid van de Controlecommissie tijdens de voormelde bespreking nog was tussenbeide gekomen, benoemd tot minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu. Hij werd in de Controlecommissie inmiddels vervangen door *de heer Lode Vanoost*.

Bij brief van 25 november 2002 tenslotte liet *de heer Geert Bourgeois*, voorzitter van de N-VA, daaromtrent op 13 november 2002 verzocht door de voorzitters van de Controlecommissie, zijn reactie kennen op de aan de N-VA gewijde passage uit het tussentijds verslag van de heer Wille (zie *infra* — epiloog en bijlage 2).

Op 17 december 2002 werd dit verslag ter goedkeuring aan de commissie voorgelegd.

par la loi du 12 février 1999, qui prévoit que la dotation doit être supprimée par la Commission de contrôle à concurrence d'un montant déterminé ou pendant une période donnée, dans les limites légales, par le Conseil d'État, lorsque celui-ci le décide par voie d'arrêt au motif qu'un parti politique a montré de manière manifeste et à travers plusieurs indices concordants son hostilité envers les droits et libertés garantis par la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales et par les protocoles additionnels à cette convention.

II. PROCÉDURE

Le 28 mai 2002, la Commission de contrôle a désigné *M. Paul Wille (VLD — S)* comme rapporteur.

Sa mission consistait à vérifier si les rapports financiers répondent aux critères légaux et aux directives que la Commission de contrôle a adoptées en la matière — notamment le 15 février 2000 et le 5 juillet 2001 — à l'intention des partis politiques et des réviseurs d'entreprises [voir à ce sujet, les doc. Chambre, n° 671/3 (2000-2001) et Sénat, n° 2-447/3, 2000-2001, pp. 9-11 et 31-32, ainsi que les doc. Chambre, n° 50 1246/3 (2001-2002) et Sénat n° 2-741/3 — 2001-2002, p. 10-12].

Lors de la réunion du 4 juillet 2002, le rapporteur a fait un rapport intermédiaire (voir *infra* — III).

Après l'avoir brièvement discuté (voir *infra* — IV), la commission a formulé, au cours de la même réunion, une série de recommandations à l'intention des partis politiques (voir *infra* — V) et elle a aussi pris une décision définitive sur l'approbation des dix rapports financiers déposés (voir *infra* — VI).

Le 28 août 2002, *M. Jef Tavernier (Agalev/Écolo — Ch)* qui était encore intervenu en tant que membre de la Commission de contrôle durant la discussion précitée, a été nommé au poste de ministre chargé de la Protection des consommateurs, de la Santé publique et de l'Environnement. Il a alors été remplacé au sein de la Commission de contrôle par *M. Lode Vanoost*.

Enfin, par lettre du 25 novembre 2002, *M. Geert Bourgeois*, président du N-VA, a fait connaître sa réaction au passage du rapport intérimaire de *M. Willie* concernant le N-VA, après avoir reçu, le 13 novembre, une demande dans ce sens de la part des présidents de la Commission de contrôle (*cf. infra*, épilogue et annexe 2).

Le présent rapport a été soumis pour approbation à la commission le 17 décembre 2002.

**III. VOORAFGAAND ONDERZOEK
DOOR DE RAPPORTEUR****A. Opzet van het
preliminair onderzoek**

Gelet op artikel 31 van het huishoudelijk reglement heeft de rapporteur de financiële verslagen — zowel op hun formele als inhoudelijke aspecten — aan een preliminair onderzoek onderworpen teneinde hun conformiteit met de vigerende wetten en besluiten na te gaan. Daarbij heeft hij rekening gehouden met het feit dat de bedrijfsrevisoren voor de financiële verslagen van de tien betrokken partijen een visum zonder voorbehoud hebben afgeleverd.

Hij heeft inzonderheid geverifieerd of de partijen zich geschikt hebben naar de richtlijnen die de Controlecommissie heeft uitgevaardigd in het verslag van 26 oktober 2001 over het onderzoek van de financiële verslagen betreffende het boekjaar 2000 (stuk Kamer, nr. 50 1246/3 en Senaat, nr. 2-741/3, blz. 10-12).

De richtlijnen die voor het onderzoek van de financiële verslagen over het boekjaar 2001 van belang zijn, hadden meer bepaald betrekking op:

1. de verplichting om alle rubrieken in het schema van financieel verslag betreffende de identificatie van de partij en haar componenten zo nauwkeurig mogelijk in te vullen of ten minste een verklaring te geven voor het ontbreken van de gevraagde gegevens;
2. de wenselijkheid om elke wijziging in de consolidatiekring zo snel mogelijk aan de Controlecommissie mee te delen. Aldus kan worden uitgemaakt of de patrimoniumvennootschappen al dan niet in deze consolidatiekring zijn opgenomen;
3. de boeking van de Belgische overheidsbijdragen, inzonderheid de dotaties van het Vlaams en het Waals Parlement (rubriek I.A. van de resultatenrekening en rubriek VI van de toelichting).

Ingevolge de vaststelling dat de zeven assemblees er op dit ogenblik ieder hun eigen reglementering op nahouden inzake subsidies voor fracties, fractievoorzitters en parlementsleden met het oog op de indienstneming van medewerkers, wordt er nogmaals aan herinnerd dat de beide voorzitters, op verzoek van de Controlecommissie, aan hun collega-voorzitters van de overige assemblees bij brief van 8 maart 2001 hebben voorgesteld te trachten de desbetreffende regelingen voor hun respectieve instellingen te harmoniseren.

B. Formele aspecten

1. De tien politieke partijen die een financieel verslag moesten indienen, hebben zich tijdig, met name

**III. EXAMEN PRÉLIMINAIRE
PAR LE RAPPORTEUR****A. Objectif de
l'examen préliminaire**

Eu égard à l'article 31 du règlement d'ordre intérieur, le rapporteur a soumis les rapports financiers — tant en ce qui concerne leur forme que leur contenu — à un examen préliminaire afin d'en contrôler la conformité aux lois et arrêtés en vigueur. Il a tenu compte, pour ce faire, du fait que les réviseurs d'entreprises ont visé sans réserve les rapports financiers des dix partis concernés.

Il a plus particulièrement vérifié si les partis se sont conformés aux directives édictées par la Commission de contrôle dans le rapport du 26 octobre 2001 sur l'examen des rapports financiers concernant l'exercice 2000 (doc. Chambre, n° 50-1246/003 et doc. Sénat, n° 2-741/3, pp. 10-12).

Les directives intéressant l'examen des rapports financiers relatifs à l'exercice 2001 concernaient plus particulièrement:

1. l'obligation de compléter aussi précisément que possible toutes les rubriques du schéma de rapport financier concernant l'identification du parti et de ses composantes, ou, à tout le moins, d'expliquer les raisons de l'absence de données;
2. l'opportunité d'informer la Commission de contrôle, dans les meilleurs délais, de toute modification du périmètre de consolidation. Il pourra ainsi être déterminé si les sociétés de patrimoine relèvent ou non de ce périmètre de consolidation;
3. la comptabilisation des contributions publiques belges, en particulier des dotations accordées par le Parlement wallon et le Parlement flamand (rubrique I.A. du compte de résultats et rubrique VI de l'annexe).

Au vu de la constatation qu'actuellement, les sept assemblées possèdent chacune leur propre réglementation en matière de contributions aux groupes politiques, aux présidents de groupe et aux parlementaires en vue de l'engagement de collaborateurs, il est rappelé que les présidents de la Commission de contrôle ont proposé, par lettre du 8 mars 2001, à leurs collègues-présidents des autres assemblées d'essayer d'harmoniser les réglementations précitées de leurs assemblées respectives.

B. Aspects formels

1. Les dix partis politiques qui devaient déposer un rapport financier se sont acquittés de cette obligation

uiterlijk op 30 april 2002, van deze verplichting gekwetten (artikel 24, eerste lid, van de wet van 4 juli 1989).

2. De financiële verslagen zijn opgesteld volgens het door de Controlemcommissie op 15 februari 2000 goedgekeurde schema, dat als bijlage (model I) bij haar huishoudelijk reglement werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 24 mei 2000; daarbij is rekening gehouden met de verplichte vermelding van de boekhouding van de componenten (de zogenaamde consolidatie).

Ook de samenvatting van het financieel verslag (model II), die krachtens artikel 24, laatste lid, van de wet van 4 juli 1989 in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd dient te worden, werd door alle betrokken partijen aan de Controlemcommissie overgezonden (zie *infra* — bijlage 1).

Over het algemeen zijn de partijen de verplichting nagekomen om de rubrieken in het schema van financieel verslag betreffende de identificatie van de partij en haar componenten zo nauwkeurig mogelijk in te vullen.

3. Sommige partijen, te weten de VLD en Agalev, hebben hun jaarrekening voor het boekjaar 2001 opgesteld in euro en, met het oog op de vergelijking met het vorige boekjaar, de desbetreffende jaarrekening in deze munteenheid omgezet. Aan te stippen valt dat dit geen wettelijke verplichting was. De Controlemcommissie heeft dienaangaande trouwens geen onderrichtingen verstrekt.

Aanbeveling 1

Het cijfermateriaal in het financieel verslag over het boekjaar 2002, met inbegrip van de jaarrekening voor het boekjaar 2001, dient in euro te worden uitgedrukt.

4. Sommige partijen, te weten CD&V en PS, hebben geen origineel ondertekend exemplaar van hun financieel verslag ingediend, maar een kopie van het door de verantwoordelijken ondertekende origineel. Dat is in strijd met artikel 24, eerste lid, van de wet van 4 juli 1989, dat bepaalt dat drie exemplaren van het verslag dienen te worden toegezonden aan de minister van Financiën en de voorzitters van Kamer en Senaat. Het spreekt uiteraard vanzelf dat de Controlemcommissie, met het oog op de goedkeuring van deze verslagen, over exemplaren zou moeten beschikken die door de verantwoordelijken van hun handte-

en temps utile, à savoir pour le 30 avril 2002 au plus tard (article 24, alinéa 1er, de la loi du 4 juillet 1989).

2. Les rapports financiers ont été établis selon le schéma approuvé par la Commission de contrôle le 15 février 2000 et publié au *Moniteur belge* du 24 mai 2000 en annexe (modèle I) à son règlement d'ordre intérieur. Ainsi, les rapports contiennent la mention obligatoire de la comptabilité des composantes (méthode dite de «consolidation»).

Le résumé du rapport financier (modèle II) qui, en vertu de l'article 24, dernier alinéa, de la loi du 4 juillet 1989, doit être publié au *Moniteur belge*, a aussi été transmis par tous les partis à la Commission de contrôle (voir *infra* — annexe 1).

Dans l'ensemble, les partis se sont conformés à l'obligation de compléter le plus minutieusement possible les rubriques du schéma de rapport financier relatives à l'identification du parti et de ses composantes.

3. Certains partis, à savoir le VLD et Agalev, ont établi leurs comptes annuels pour l'exercice 2001 en euros et, en vue de la comparaison avec l'exercice précédent, ont converti les comptes annuels de celui-ci dans cette monnaie. Il y a lieu de souligner que cette façon de procéder n'était pas une obligation légale. La Commission de contrôle n'a d'ailleurs pas fourni de directives en la matière.

Recommandation 1

Les chiffres figurant dans le rapport financier relatif à l'exercice 2002, en ce compris ceux relatifs aux comptes annuels de l'exercice 2001, doivent être exprimés en euros.

4. Certains partis, à savoir le CD&V et le PS, n'ont pas introduit d'exemplaire original signé du rapport financier, mais une copie de l'original signé par les responsables, et ce en violation de l'article 24 de la loi du 4 juillet 1989, qui prévoit que trois exemplaires du rapport doivent être envoyés au ministre des Finances et aux présidents de la Chambre et du Sénat. Il va de soi que la Commission de contrôle devrait, en vue de l'approbation desdits rapports, disposer d'exemplaires signés par les responsables, faute de quoi des problèmes pourraient se poser si, dans le cadre d'une instruction, un juge d'instruction souhaitait procéder

kening zijn voorzien. Zoniet zouden er problemen kunnen rijzen wanneer, naar aanleiding van een gerechtelijk onderzoek, een onderzoeksrechter tot inbeslagneming van de originele stukken in Kamer en Senaat wenst over te gaan.

Aanbeveling 2

De partijen dienen erop toe te zien dat zowel het financieel verslag als de verklaring van de bedrijfsrevisor, die ze aan de voorzitters van Kamer en Senaat bezorgen, van een originele handtekening voorzien zijn.

5. Sommige partijen, te weten CVP en SP, hebben tijdens het boekjaar 2001 een loutere naamswijziging ondergaan en heten nu respectievelijk CD&V en SP.A. De SP.A heeft bij die operatie ook haar consolidatiekring hertekend. Hoewel dit niet met zoveel woorden in hun financiële verslagen wordt gesteld, is het overduidelijk dat deze partijen, onder hun nieuwe benaming, de integrale voortzetting zijn van respectievelijk de CVP en de SP.

Aangezien het bij de N-VA om meer dan een loutere naamswijziging gaat, wordt hier bij de bespreking ten gronde nader op ingegaan.

6. In het commissieverslag over het onderzoek van de financiële verslagen betreffende het boekjaar 2000 (stuk Kamer, nr. 50 1246/3 en Senaat, nr. 2-741/3, blz. 10) werd vastgesteld dat «*hoewel dit niet in het schema van financieel verslag, zoals gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, is voorzien, vier partijen (zijnde CVP, PS, SP en Volksunie) volledigheidshalve ook voor elke component de cijfers van het voorgaande boekjaar vermelden*».

De volgende partijen geven in hun financiële verslagen over het boekjaar 2001 zowel voor de balans als voor de resultatenrekening van hun componenten opnieuw de cijfers van het voorgaande boekjaar: CD&V, VLD, PRL-FDF-MCC, Vlaams Blok, ÉCOLO en N-VA. PS en SP.A geven deze cijfers uitsluitend voor de balans terwijl PSC en AGALEV geen enkel cijfer voor het vorige boekjaar opgeven.

Aanbeveling 3

Het lijkt raadzaam dat alle partijen met betrekking tot zowel de balans als de resultatenrekening van hun componenten voortaan ook de cijfers van het voorgaande boekjaar in hun financiële verslagen vermelden.

à la saisie des documents originaux à la Chambre et au Sénat.

Recommandation 2

Les partis doivent veiller à ce que le rapport financier ainsi que la déclaration du réviseur d'entreprises qu'ils transmettent aux présidents de la Chambre et du Sénat soient pourvus d'une signature originale.

5. Certains partis, à savoir le CVP et le SP, ont au cours de l'exercice 2001 simplement changé de dénomination et sont devenus respectivement le CD&V et le SP.A. Lors de cette opération, le SP.A. a également redessiné son périmètre de consolidation. Bien que cela ne soit pas précisé dans leurs rapports financiers, il est manifeste que, sous leur nouvelle dénomination, ces partis poursuivent toutes les activités du CVP et du SP.

Étant donné que pour le N-VA, il ne s'agit pas que d'une simple modification de dénomination, ce point sera examiné plus avant dans la discussion sur le fond.

6. Dans le rapport de la commission concernant l'examen des rapports financiers relatifs à l'exercice 2000 (doc. Chambre, n° 50 1246/003 et Sénat, n° 2-741/3, p. 10), il a été constaté que «*bien que cela ne soit pas prévu dans le modèle de rapport financier tel que publié au Moniteur belge, quatre partis (à savoir le CVP, le PS, le SP et la Volksunie) mentionnent aussi, par souci d'exhaustivité, les chiffres distincts de l'exercice précédent pour chaque composante*».

Dans leurs rapports financiers relatifs à l'exercice 2001, les chiffres de l'exercice précédent, en ce qui concerne tant le bilan que les comptes de résultats de leurs composantes, sont mentionnés une fois de plus par les partis suivants: CD&V, VLD, PRL-FDF-MCC, Vlaams Blok, Écolo et N-VA. Le PS et le SP.A n'ont mentionné ces chiffres que pour le bilan, tandis que le PSC et Agalev n'ont mentionné aucun chiffre concernant l'exercice précédent.

Recommandation n° 3

Il paraît souhaitable qu'à l'avenir, tous les partis mentionnent également dans leurs rapports financiers, les chiffres de l'exercice précédent, en ce qui concerne tant le bilan que le compte de résultats de leurs composantes.

C. Verklaringen over de jaarrekeningen

De respectieve bedrijfsrevisoren hebben over de geconsolideerde rekeningen van alle politieke partijen over het boekjaar 2001 een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

D. Ten gronde

1. VLD

Bij brief van 18 juni 2002 aan de voorzitters van de Controlecommissie heeft mevrouw Joke Schauvliege (CD&V — K) de volgende vragen geformuleerd over het financieel verslag van de VLD:

«— de VLD vult als enige Vlaamse partij 0 frank in voor provinciale subsidies terwijl er door de provincies Oost-Vlaanderen en Limburg in 2001 provinciale subsidies werden uitbetaald;

— voor de post «publiciteitskost/propaganda» geeft de VLD het luttele bedrag van 2,2 miljoen frank aan (het minst van alle partijen). Ter vergelijking: het Vlaams Blok geeft 81 miljoen frank aan;

— waar verschijnt de kostprijs van de Burgerkrant in de boekhouding?;

— de VLD boekt in 2001 nog voor 9,5 miljoen frank onder de post «verkiezingskosten»; hoe kan dat, er waren toch geen verkiezingen in 2001? Werden deze kosten opgenomen in de aangiften?»

Deze brief werd voor nuttig gevolg medegedeeld aan de rapporteur die hem op zijn beurt onverwijld heeft doen toekomen aan de heer Hedwig De Koker, gedelegeerd bestuurder van de VZW Libera die voor de VLD de parlementaire dotaties ontvangt.

Bij brief van 22 juni 2002 aan de heer De Koker heeft de heer Frank Vandelanotte, bedrijfsrevisor, de volgende inlichtingen verstrekt:

«1. De wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, waar in Hoofdstuk 1 (Algemene bepalingen) de componenten van de politieke partij worden opgesomd, vermeldt nergens dat de provincieraadsfracties in de consolidatie dienen te worden opgenomen. Dit betekent dat in zoverre de door de provincieraadsfracties ontvangen subsidies niet worden doorgestort aan de partij of aan een van haar componenten, zij niet in de consolidatie dienen te worden opgenomen. Ik heb dergelijke doorgestorte subsidies tijdens mijn controlewerkzaamheden niet vastgesteld.

C. Déclarations sur les comptes annuels

Les réviseurs d'entreprises respectifs ont délivré une attestation sans réserve sur les comptes consolidés de tous les partis politiques pour l'exercice 2001.

D. Quant au fond

1. VLD

Par lettre du 18 juin 2002 adressée aux présidents de la Commission de contrôle, Mme Joke Schauvliege (CD&V — Ch) a soulevé les questions suivantes en ce qui concerne le rapport financier du VLD:

«— le VLD a indiqué 0 francs dans la rubrique des subventions provinciales alors que des subventions ont été payées en 2001 par les provinces de Flandre orientale et de Limbourg;

— pour le poste «dépenses publicitaires/propagande» le VLD indique le montant dérisoire de 2,2 millions de francs (la plus petite somme de tous les partis). À titre de comparaison: le Vlaams Blok déclare un montant de 81 millions de francs;

— où figure le prix de revient du «Burgerkrant» dans la comptabilité?;

— le VLD inscrit encore, en 2001, 9,5 millions de francs au poste «dépenses électorales»; comment cela se fait-il puisqu'il n'y avait pourtant pas d'élections en 2001? Ces coûts ont-ils été repris dans les déclarations?»

Cette lettre a été transmise pour suite voulue au rapporteur qui, à son tour, l'a fait immédiatement parvenir à M. Hedwig De Koker, administrateur délégué de l'ASBL Libera, qui reçoit les dotations parlementaires pour le VLD.

Par lettre du 22 juin 2002 adressée à M. De Koker, M. Frank Vandelanotte, réviseur d'entreprises, a fourni les informations suivantes:

«1. Aucune disposition de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, dont le chapitre 1er (Dispositions générales) énumère les composantes des partis politiques, ne prévoit que les groupes politiques des conseils provinciaux doivent être intégrés dans le périmètre de consolidation. Cela signifie que, dans la mesure où les subventions obtenues du conseil provincial par le groupe ne sont pas reversées au parti ou à l'une de ses composantes, elles ne doivent pas être intégrées à la consolidation. Je n'ai pas constaté de tels versements de subventions au cours de mes opérations de contrôle.

2. Het antwoord op de vraag met betrekking tot de rubriek «publiciteitskosten en propaganda» dient enigszins te worden samengelezen met de rubriek «publicaties». Met betrekking tot publiciteitskosten en propaganda is voor het jaar 2001 inderdaad slechts ongeveer 2,2 miljoen frank opgenomen. Dit cijfer is in hoofdzaak af te lezen uit de enkelvoudige boekhouding van de VLD waar dit soort kosten op welbepaalde rekeningen wordt geboekt. De kostprijs van de Burgerkrant wordt eveneens op welbepaalde afzonderlijke rekeningen geboekt en is in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder de rubriek:

2. Resultatenrekening

II. Kosten voor de gewone werking

B. Diensten en diverse goederen

3. Publicaties

3. Met betrekking tot de vraagstelling inzake verkiezingskosten stel ik vast dat onder deze rubriek rekening dient te worden gehouden met de specifieke regeling die de VLD had uitgewerkt met betrekking tot de betoelaging van de lokale afdelingen in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2000. Deze lokale afdelingen konden een toelage verkrijgen onder meer na voorlegging van de door hen betaalde facturen die betrekking hadden op deze verkiezingen; een deel daarvan werd reeds uitbetaald in 2000, en een aanzienlijk deel in 2001. Ik neem aan dat de verantwoordelijken van de desbetreffende afdelingen deze kosten hebben opgenomen in hun aangifte met betrekking tot de verkiezingsuitgaven.»

Het staat aan de Controlecommissie te beslissen of dit antwoord op afdoende wijze tegemoetkomt aan de door mevrouw Schauvliege opgeworpen vragen.

2. N-VA

Waar voor het boekjaar 2000 nog door de Volksunie een financieel verslag werd ingediend, werd voor het boekjaar 2001 een financieel verslag ingediend door de N-VA.

Gelet op het zeer summiere karakter van dit verslag wat de administratieve en boekhoudkundige organisatie van de partij betreft, roept de voormelde werkwijze een aantal vragen op, vooral omdat het hier, in tegenstelling tot CD&V en SP.A, niet om een loutere naamswijziging gaat.

a) In het verslag wordt niet expliciet bepaald dat de N-VA als rechtsopvolger van de Volksunie fungeert en ook niet vanaf wanneer. Er zijn evenwel bepaalde aanwijzingen in die richting. Zo wordt zowel in het verslag over het boekjaar 2000, als in dat over het boekjaar 2001 voor de respectieve VZW's Volksunie en N-VA een zelfde identificatienummer gebruikt, te

2. La réponse à la question relative à la rubrique «dépenses publicitaires et propaganda» doit en quelque sorte être mise en corrélation avec la rubrique «publications». En ce qui concerne les frais de publicité et de propaganda, seul un montant de 2,2 millions de francs a en effet été repris pour l'année 2001. Ce chiffre apparaît essentiellement dans la comptabilité non consolidée du VLD, dans laquelle ce type de coût est acté sous des comptes déterminés. Le coût du «Burgerkrant» est également comptabilisé sous des comptes séparés et figure, dans les comptes annuels consolidés, sous la rubrique:

2. Compte de résultats

II. Charges pour activités courantes

B. Services et biens divers

3. Publications

3. En ce qui concerne la question relative aux dépenses électorales, je constate qu'à cette rubrique, il y a lieu de tenir compte du système spécifique que le VLD avait élaboré en ce qui concerne le subventionnement des sections locales dans le cadre des élections communales d'octobre 2000. Ces sections locales pouvaient bénéficier d'une subvention, notamment, sur présentation des factures payées par elles qui concernaient lesdites élections; une partie de ces factures avait déjà été payée en 2000 et une grande partie l'a été en 2001. Je suppose que les responsables des sections en question ont fait figurer ces dépenses dans leur déclaration relative aux dépenses électorales.»

Il appartient à la Commission de contrôle de décider si les explications fournies constituent une réponse suffisante aux questions posées par Mme Schauvliege.

2. N-VA

Alors que, pour l'exercice comptable 2000, le rapport financier avait encore été transmis par la Volksunie, pour l'exercice comptable 2001, le rapport financier a été introduit par le N-VA.

Vu le caractère très sommaire du rapport financier en ce qui concerne l'organisation administrative et comptable du parti, la méthode de travail précitée soulève un certain nombre de questions, du fait surtout qu'il ne s'agit pas, en l'occurrence, d'une simple modification de la dénomination comme dans le cas du CD&V et du SP.A.

a) Il n'est pas précisé explicitement dans le rapport que le N-VA succède juridiquement à la Volksunie, ni à partir de quelle date il lui succède. Certains indices tendent cependant à accréditer cette thèse. C'est ainsi que tant dans le rapport concernant l'exercice 2000 que dans celui concernant l'exercice 2001, un numéro d'identification identique est utilisé pour les ASBL

weten 213/55. De vraag rijst of deze naamswijziging in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt en of het koninklijk besluit van 31 juli 1989 tot erkenning van de instellingen die gemachtigd zijn dotaties te ontvangen voor de financiering van de politieke partijen, is aangepast.

b) Is de naamswijziging gepaard gegaan met een reorganisatie van de partij en dientengevolge met een hertekening van de consolidatiekring?

c) De parlementaire dotaties worden momenteel uitgekeerd aan de N-VA op grond van het aantal stemmen dat de VU-ID bij de verkiezingen op 13 juni 1999 heeft behaald of op grond van de getalsterkte van de VU-ID-fracties in de verschillende assemblees. Zijn er afspraken gemaakt omtrent de toewijzing van financiële middelen door de N-VA aan SPIRIT en ID-21 en, zo ja, op welke wijze komen die in het financieel verslag tot uiting?

3. Boeking «Belgische overheidsbijdragen» (rubriek I.A. van de resultatenrekening en rubriek VI van de toelichting)

Er bestaat nog altijd geen eenvormigheid wat de boeking van de parlementaire dotaties en subsidies betreft. Zo worden de wettelijke dotaties die Kamer en Senaat aan de politieke partijen uitkeren, in de rubriek VI van de toelichting niet consequent geboekt onder «Deel 2. Instelling artikel 22» (bijvoorbeeld VLD). Aan te stippen valt dat het Vlaams Parlement krachtens zijn reglement een dotatie toekent aan politieke partijen, waarvan sommige deze boeken onder de rubriek «Deel 2. Instelling artikel 22» en andere onder de rubriek «Deel 1. Nationale werkingsentiteit» (bijvoorbeeld VLD). Het Waals Parlement daarentegen kent een vergelijkbare subsidie toe aan de fracties.

De subsidies die de assemblees aan de politieke fracties toekennen, worden soms onmiddellijk geboekt onder de rubriek «Deel 1. Nationale werkingsentiteit» (bijvoorbeeld Agalev).

Het staat aan de *Controlecommissie* te beslissen hoe terzake een grotere uniformiteit kan worden bekomen, eventueel via een wijziging van het schema van financieel verslag.

IV. BESPREKING

De *Controlecommissie* acht het gepast vooreerst van gedachten te wisselen over de drie door de rapporteur in zijn tussentijds verslag geformuleerde opmerkingen ten gronde.

1. VLD

Mevrouw Joke Schauvliege (CD&V — K) kan zich verzoenen met het door de heer Frank Vandelanotte,

respectives de la Volksunie et du N-VA, à savoir 213/55. On peut se demander si cette modification du nom a été publiée au *Moniteur belge* et si l'arrêté royal du 31 juillet 1989 portant agrément des institutions habilitées à recevoir les dotations pour le financement des partis politiques a été adapté.

b) La modification du nom s'est-elle accompagnée d'une réorganisation du parti et, par conséquent, d'une redéfinition du périmètre de consolidation?

c) Les dotations parlementaires sont actuellement versées au N-VA sur la base du nombre de voix que la VU-ID a obtenues lors des élections du 13 juin 1999 ou sur la base de l'importance numérique des groupes VU-ID au sein des différentes assemblées. Des accords ont-ils été conclus en ce qui concerne l'attribution de moyens financiers par le N-VA à Spirit et à ID-21 et, dans l'affirmative, de quelle manière ces accords se traduisent-ils dans le rapport financier?

3. Comptabilisation des «Contributions publiques belges» (rubrique I.A. du compte de résultats et rubrique VI de l'annexe)

Il n'y a toujours pas d'uniformité en ce qui concerne la comptabilisation des dotations et des subventions parlementaires. C'est ainsi que les dotations légales que la Chambre et le Sénat versent aux partis sont, contre tout logique, comptabilisées, à la rubrique VI de l'annexe, sous la «2e partie. Institution article 22» (c'est, par exemple, le cas pour le VLD). Il est à noter qu'en vertu de son règlement, le Parlement flamand octroie une dotation aux partis politiques, que certains comptabilisent sous la rubrique «2e partie. Institution article 22» et d'autres, sous la rubrique «1re partie. Secrétariat national» (par exemple, le VLD). Le Parlement wallon par contre octroie une subvention comparable aux groupes.

Les subventions que les assemblees octroient aux groupes politiques sont parfois immédiatement comptabilisées sous la rubrique «1re partie. Secrétariat national» (c'est, par exemple, le cas pour Agalev).

Il appartient à la *Commission de contrôle* de décider de quelle manière on pourrait parvenir à une plus grande uniformité en la matière; cela pourrait éventuellement se faire par le biais d'une modification du schéma de rapport financier.

IV. DISCUSSION

La *Commission de contrôle* estime qu'il convient avant tout de procéder à un échange de vues sur les trois observations quant au fond qu'a formulées le rapporteur dans son rapport intermédiaire.

1. VLD

Mme Joke Schauvliege (CD&V — Ch) peut s'accommoder de la réponse fournie par M. Frank

bedrijfsrevisor, verstrekke antwoord op haar tweede en derde vraag (zie *supra* — III.D.1). Het blijft evenwel in laatste instantie de Controlecommissie die moet oordelen over het bevredigende karakter van die antwoorden.

Wat haar eerste vraag betreft, blijft zij erbij dat de provinciale subsidies in de geconsolideerde resultatenrekening dienen te worden opgenomen.

Artikel 3, § 1, van het besluit van de provincieraad van Oost-Vlaanderen van 12 september 2001 betreffende de subsidie aan politieke vertegenwoordigingen in de provincieraad, in werking getreden op 1 juli 2001, stelt immers het volgende:

«De toegekende dotatie wordt door de bestendige deputatie uitgekeerd aan een instelling, opgericht in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk, gevestigd in de provincie en functionerend onder het toezicht van een VZW bedoeld in artikel 22 van de wet van 4 juli 1989 met het oog op de consolidatie van de partijboekhouding en de naleving van de regels inzake partijfinanciering.»

Zo dienen bijvoorbeeld ook de toelagen van de provincie Limburg aan met politieke partijen verbonden studiecentra, in de geconsolideerde rekeningen te worden opgenomen.

Hoofdargument hiervoor is natuurlijk dat artikel 1, eerste lid, 1°, van de wet van 4 juli 1989 studiecentra expliciet als componenten van een politieke partij aanmerkt. Bijgevolg dienen de provinciale subsidies aan deze centra in hun vereenvoudigde samenvattende rekening te worden opgenomen en dus in de geconsolideerde resultatenrekening van de partij.

Deze opmerking is vooral ingegeven door de bekommernis om, ook op het vlak van de provinciale subsidies, de grootst mogelijke uniformiteit tussen de boekhoudingen van de politieke partijen na te streven.

De heer Hedwig De Koker, gedelegeerd bestuurder van de VZW Libera, wijst er vooreerst op dat, in de provincie Oost-Vlaanderen, een nieuw besluit met betrekking tot de subsidies aan politieke vertegenwoordigingen in de provincieraad, in werking is getreden op 1 januari 2002.

Bij zijn weten heeft de VLD, als partij, in 2001 noch van de provincie Oost-Vlaanderen, noch van de provincie Limburg gelden ontvangen, zodat uiteraard geen bedragen in de boekhouding zijn opgenomen. Ook vanwege de provinciale entiteiten van de partij werden geen bedragen doorgestort.

De politieke fracties van de provincieraden worden overigens ook nog niet beschouwd als componenten in de zin van artikel 1 van de wet van 4 juli 1989, zodat zij niet tot de consolidatiekring van de politieke partij behoren. Een provinciaal reglement kan daar niet van afwijken.

Vandelanotte, réviseur d'entreprises, à sa deuxième et sa troisième question (voir *supra* — III.D.1). Mais c'est la Commission de contrôle qui doit statuer en dernière instance sur le caractère satisfaisant de ces réponses.

En ce qui concerne sa première question, elle reste persuadée que les subventions provinciales doivent figurer dans le compte de résultats consolidé.

L'article 3, § 1er, de l'arrêté du conseil provincial de Flandre orientale du 12 septembre 2001 concernant la subvention à des représentations politiques au sein du conseil provincial, entré en vigueur le 1er juillet 2001, dispose en effet ce qui suit:

«La dotation allouée est versée par la députation permanente à une institution constituée sous la forme d'une association sans but lucratif sise dans la province et fonctionnant sous le contrôle d'une ASBL visée à l'article 22 de la loi du 4 juillet 1989 en vue de la consolidation de la comptabilité des partis et du respect des règles en matière de financement des partis.» (Traduction)

Il convient, par exemple, d'inclure également dans les comptes consolidés les subventions que la province de Limbourg octroie aux centres d'études liés aux partis politiques.

L'argument principal est, bien entendu, que l'article 1er, alinéa 1er, 1°, de la loi du 4 juillet 1989 qualifie explicitement les centres d'études de composantes d'un parti politique. Par conséquent, les subventions provinciales à ces centres doivent être inscrites dans leur compte récapitulatif simplifié et, partant, dans le compte de résultats consolidé du parti.

Cette remarque est surtout inspirée par le souci de tendre à une uniformité optimale des comptabilités des partis politiques, y compris en ce qui concerne les subventions provinciales.

M. Hedwig De Koker, administrateur délégué de l'ASBL Libera, signale d'abord que dans la province de Flandre orientale, un nouvel arrêté concernant les subventions à des représentations politiques au sein du conseil provincial est entré en vigueur le 1er janvier 2002.

À sa connaissance, en 2001, le VLD en tant que parti n'a reçu de fonds ni de la province de Flandre orientale ni de la province de Limbourg, si bien qu'aucun montant ne figure bien entendu dans la comptabilité. Les entités provinciales du parti n'ont pas non plus versé le moindre montant.

Du reste, les groupes politiques des conseils provinciaux ne sont pas non plus considérés comme des composantes au sens de l'article 1er de la loi du 4 juillet 1989, de sorte qu'ils ne relèvent pas du périmètre de consolidation du parti politique. Un règlement provincial ne peut pas déroger à cette règle.

In de werkgroep van de Controlegeschiedenis, die de bestaande wetgeving recent heeft geëvalueerd, is weliswaar voorgesteld de consolidatiekring uit te breiden tot de provincieraadsfracties. (cf. verslag van de heer Paul Wille en mevrouw Dalila Douifi van 3 oktober 2001, stuk Kamer, nr. 50 1428/1 en Senaat, nr. 2-919/1). Dit voorstel werd evenwel nog niet in concrete wetteksten omgezet.

De heer Ludwig Caluwé (CD&V — S) is de mening toegedaan dat de voorgaande redenering alleszins niet geldt voor de toelagen die de provincie Limburg verleent aan instituten voor politieke vorming en studiecentra op provinciaal niveau, die verbonden zijn met politieke partijen. Artikel 1 van de wet van 4 juli 1989, waarnaar eerder werd gerefereerd, beschouwt de op het niveau van de kieskring georganiseerde entiteiten immers wel als componenten van een politieke partij, waarvan het vermogen en de inkomsten in de geconsolideerde boekhouding van de partij moeten worden opgenomen.

Zulks is bijvoorbeeld het geval in de provincie Limburg die in de huidige stand van de wetgeving reeds één enkele kieskring uitmaakt.

Bijgevolg is er in deze wellicht sprake geweest van een vergetelheid bij de opstelling van de boekhouding van de VLD.

*
* *

Tot besluit van deze gedachtewisseling drukt *de Controlegeschiedenis* de wens uit dat, met het oog op de grootst mogelijke uniformiteit, alle toelagen vanwege de provincies aan politieke partijen of aan hun componenten in de geconsolideerde resultatenrekening worden opgenomen.

2. N-VA

Met betrekking tot de door de rapporteur geformuleerde vragen, verstrekt *de heer Alfons Borginon (VU&ID — K)* de volgende elementen van antwoord:

— voor het boekjaar 2000 legde de beheerraad van de VZW Volksunie een financieel verslag neer, dat de geconsolideerde rekening omvatte van de partij en haar componenten, dat wil zeggen van alle VZW's rondom zowel VU als ID;

— voor het boekjaar 2001, dat liep tot 31 december 2001, is de situatie technisch-juridisch *in se* niet gewijzigd, aangezien het ingediende financieel verslag exact dezelfde VZW's betreft als tijdens het boekjaar 2000; de algemene vergadering van de VZW Volksunie heeft op 30 november 2001 weliswaar de naam van de VZW gewijzigd in VZW N-VA (Nieuw-Vlaamse Alliantie), zodat het financieel verslag thans

Au sein du groupe de travail de la Commission de contrôle, qui a récemment évalué la législation existante, il a certes été proposé d'étendre le périmètre de consolidation aux groupes des conseils provinciaux (voir le rapport de M. Paul Wille et Mme Dalila Douifi du 3 octobre 2001, doc. Chambre, n° 50 1428/1 et doc. Sénat, n° 2-919/1). Cette proposition n'a toutefois pas encore été transposée dans des textes de loi concrets.

M. Ludwig Caluwé (CD&V — S) considère que le raisonnement qui précède ne s'applique en tout cas pas aux subventions que la province de Limbourg accorde à des instituts de formation politique et des centres d'études au niveau provincial qui sont liés à des partis politiques. L'article 1er de la loi du 4 juillet 1989, auquel il a été fait référence précédemment, considère en effet les entités organisées au niveau de la circonscription électorale comme des composantes d'un parti politique, dont le patrimoine et les recettes doivent figurer dans la comptabilité consolidée du parti.

C'est par exemple le cas dans la province de Limbourg, qui, dans l'état actuel de la législation, constitue déjà une seule circonscription électorale.

Par conséquent, il s'est sans doute agi d'un oubli dans l'établissement de la comptabilité du VLD.

*
* *

En conclusion de cet échange de vues, *la Commission de contrôle* exprime le souhait que dans un souci d'uniformité optimale, toutes les subventions des provinces aux partis politiques ou à leurs composantes soient inscrites dans le compte de résultats consolidé.

2. N-VA

S'agissant des questions formulées par le rapporteur, *M. Alfons Borginon (VU&ID — Ch)* fournit les éléments de réponse suivants:

— pour l'exercice comptable 2000, le conseil d'administration de l'ASBL Volksunie a déposé un rapport financier, contenant les comptes consolidés du parti et de ses composantes, c'est-à-dire toutes les ASBL proches de la VU et d'ID;

— pour l'exercice 2001, qui courait jusqu'au 31 décembre 2001, la situation n'a pas changé, *in se*, du point de vue juridique, puisque le rapport financier qui a été déposé concerne exactement les mêmes ASBL qu'au cours de l'exercice 2000; l'assemblée générale de l'ASBL Volksunie a certes, le 30 novembre 2001, transformé le nom de l'ASBL en ASBL N-VA (Nieuw-Vlaamse Alliantie), ce qui fait que le

werd ingediend door de beheerraad van de VZW N-VA; het had inderdaad aanbeveling verdiend deze beslissing tot naamswijziging in de inleiding van het financieel verslag te duiden en gebeurlijk melding te maken van de publicatie ervan in het *Belgisch Staatsblad*;

— vanaf het boekjaar 2002 zullen er wel wijzigingen optreden, hoewel de technische alliantie N-VA/Spirit gebaseerd is op grotendeels dezelfde VZW's als voorheen.

Volgens de heer Joris Van Hauthem (Vlaams Blok — S) stelt de goedkeuring van het financieel verslag van N-VA over het boekjaar 2001, gelet op de voorgaande verduidelijkingen, wellicht geen problemen.

Toch verdienen de volgende praktische aspecten nog de aandacht:

— de VZW N-VA ontvangt, als rechtsopvolger van de VZW Volksunie, de overheidsdotaties en verdeelt die vervolgens — overeenkomstig een interne verdeelsleutel — tussen zichzelf, enerzijds, en ID21, later Spirit, anderzijds; rijst er in deze geen probleem in het licht van artikel 16bis van de wet van 4 juli 1989, aangezien er toch sprake zou kunnen zijn van een gift van een VZW aan een andere partij?;

— dient, gelet op het koninklijk besluit van 31 juli 1989 tot erkenning van de instellingen die gemachtigd zijn dotaties te ontvangen voor de financiering van de politieke partijen, de VZW N-VA niet expliciet erkend te worden?

Meer fundamenteel is echter de vraag of de N-VA in 2002 nog wel aanspraak kan maken op de door de wet van 4 juli 1989 bepaalde dotatie, aangezien deze partij over geen rechtstreeks gekozen senator meer beschikt.

In dit verband doet de Kamervoorzitter opmerken dat er zich in de Kamer van volksvertegenwoordigers geen probleem voordoet, aangezien de gekozenen van VU&ID nog steeds een technische fractie vormen.

De heer Paul Wille (VLD — S) bevestigt dat dit ook in de Senaat het geval is.

De heer Alfons Borginon (VU&ID — K) acht het moment van beoordeling van de vraag of een politieke partij aan de wettelijke voorwaarden inzake overheidsfinanciering voldoet, van doorslaggevend belang.

Volgens de letter en de geest van de wet dient men, volgens spreker, deze beoordeling enkel te doen op de dag van de verkiezingen.

Indien de VU&ID op de dag van de laatst gehouden verkiezingen minstens één volksvertegenwoordiger en één rechtstreeks gekozen senator telde, heeft ze recht op dotaties, ook indien ze deze dotaties nadien spreidt over twee verenigingen, eerst VU en ID21, en

rapport financier a été déposé par le conseil d'administration de l'ASBL N-VA. Il est exact qu'il eût été préférable de mentionner, dans l'introduction du rapport financier, cette décision de changer de nom et, éventuellement, de signaler qu'elle a été publiée au *Moniteur belge*;

— à partir de l'exercice 2002, il y aura bel et bien des changements, même si l'alliance technique N-VA/Spirit se base en grande partie sur les mêmes ASBL que par le passé.

Selon M. Joris Van Hauthem (Vlaams Blok — S), l'approbation du rapport financier N-VA pour l'exercice 2001 ne posera sans doute aucun problème, vu les précisions qui ont été données.

Cependant, il faut encore s'intéresser aux aspects pratiques suivants:

— l'ASBL N-VA reçoit, en tant que successeur de l'ASBL Volksunie, les dotations publiques et les répartit ensuite — conformément à une clé de répartition interne — entre elle-même, d'une part, et ID21, devenu Spirit, d'autre part; ne se pose-t-il pas, en l'occurrence, un problème au regard de l'article 16bis de la loi du 4 juillet 1989, puisqu'il pourrait quand même être question en l'occurrence d'un don fait par une ASBL à un autre parti?

— ne faudrait-il pas agréer explicitement l'ASBL N-VA, eu égard à l'arrêté royal du 31 juillet 1989 portant agrément des institutions habilitées à recevoir des dotations pour le financement des partis politiques?

Toutefois, une question plus fondamentale est celle de savoir si, en 2002, le N-VA aura encore droit à la dotation prévue par la loi du 4 juillet 1989, car ce parti ne dispose plus d'aucun sénateur élu directement.

À cet égard, le président de la Chambre fait observer qu'aucun problème ne se pose à la Chambre, puisque les élus de VU&ID forment encore un groupe politique du point de vue technique.

M. Paul Wille (VLD — S) confirme que tel est également le cas au Sénat.

M. Alfons Borginon (VU&ID — Ch) estime que le moment où on tranche la question de savoir si un parti politique respecte les conditions légales en matière de financement public est prépondérant.

Selon la lettre et l'esprit de la loi, on ne doit trancher la question que le jour des élections, d'après l'intervenant.

Si, le jour des dernières élections, VU&ID comptait au moins un député et un sénateur élu directement, il a droit aux dotations, même s'il répartit ensuite ces dotations entre deux associations, d'abord la VU et ID21, et ultérieurement — après une modification de

in een latere fase — na een naamswijziging — N-VA en Spirit. In wezen betreft het een zelfde situatie als die welke zich voordoet in de federatie PRL-FDF-MCC, thans MR.

Indien men evenwel de feitelijke toestand binnen een partij ook na de verkiezingen wenst te evalueren en vaststelt dat, ingevolge een scheidingsscenario, twee nieuwe partijen zijn ontstaan die elk afzonderlijk aan de voorwaarden voor overheidsfinanciering dienen te voldoen, zou zich een probleem kunnen voordoen. Zowel in Kamer als in Senaat stelt men echter vast dat de gekozenen van VU&ID nog steeds een technische fractie vormen.

*
* *

De Controlemcommissie drukt de wens uit dat, in geval van verdeling van de middelen uit overheidsfinanciering over verschillende componenten en dit ingevolge de binnen een partij of alliantie gemaakte afspraken, zulks duidelijk in het financieel verslag zou tot uiting komen.

3. Boeking «Belgische overheidsbijdragen»

De Controlemcommissie benadrukt eens te meer het belang van een uniforme boeking door alle partijen van de hen verleende overheidsdotaties.

V. AANBEVELINGEN

De Controlemcommissie schaaft zich eenparig achter de drie door de rapporteur gesuggereerde aanbevelingen met betrekking tot de formele aspecten van de financiële verslagen.

Hier wordt, op verzoek van *de heer Jef Tavernier (Agalev-Ecolo — K)*, een vierde aanbeveling aan toegevoegd, volgens welke de partijen iedere beslissing tot naamswijziging en elke wijziging van de consolidatiekring of van de administratieve of boekhoudkundige organisatie van de partij zouden moeten vermelden *in limine* van het financieel verslag.

Wat de meer inhoudelijke aspecten van de financiële verslagen betreft, worden ook de drie aanbevelingen die resulteren uit de bespreking ten gronde, eenparig goedgekeurd.

Overzicht van de aanbevelingen met betrekking tot de financiële verslagen

A. Formele aspecten

1. Het cijfermateriaal in het financieel verslag over het boekjaar 2002, met inbegrip van de jaarrekening

nom — le N-VA et Spirit. La situation est essentiellement la même que celle que connaît la fédération PRL-FDF-MCC, qui est devenue le MR.

Toutefois, si on souhaite évaluer également la situation au sein d'un parti après les élections et qu'on constate qu'une scission a donné naissance à deux nouveaux partis, qui doivent tous deux remplir les conditions d'octroi du financement public, il pourrait se poser un problème. Néanmoins, on constate, à la Chambre comme au Sénat, que les élus de VU&ID constituent encore un groupe politique au point de vue technique.

*
* *

La Commission de contrôle exprime le souhait que, si on répartit les moyens de financement publics entre les diverses composantes à la suite d'accords ou d'alliances au sein d'un parti, cette répartition apparaisse clairement dans le rapport financier.

3. Comptabilisation des «Contributions publiques belges»

La Commission de contrôle souligne une fois de plus l'importance d'une comptabilisation uniforme, par tous les partis, des dotations publiques qui leur sont accordées.

V. RECOMMANDATIONS

La Commission de contrôle se rallie unanimement aux trois recommandations suggérées par le rapporteur en ce qui concerne les aspects formels des rapports financiers.

À celles-ci est ajoutée, à la demande de *M. Jef Tavernier (Agalev-Écolo — Ch)*, une quatrième recommandation, invitant les partis à mentionner, en introduction au rapport financier, toute décision de modification du nom et toute modification du périmètre de consolidation ou de l'organisation administrative ou comptable du parti.

Pour ce qui concerne plus particulièrement le contenu des rapports financiers, les trois recommandations résultant de la discussion quant au fond sont également approuvées à l'unanimité.

Aperçu des recommandations relatives aux rapports financiers

A. Aspects formels

1. Les chiffres figurant dans le rapport financier relatif à l'exercice 2002, en ce compris ceux relatifs

voor het boekjaar 2001, dient in euro te worden uitgedrukt.

2. De partijen dienen erop toe te zien dat zowel het financieel verslag en de samenvatting van dit verslag, als de verklaring van de bedrijfsrevisor, die ze aan de voorzitters van Kamer en Senaat bezorgen, van een originele handtekening voorzien zijn.

3. Het lijkt raadzaam dat alle partijen met betrekking tot zowel de balans als de resultatenrekening van hun componenten voortaan ook de cijfers van het voorgaande boekjaar in hun financiële verslagen vermelden.

4. De partijen dienen iedere beslissing tot naamswijziging en elke wijziging van de consolidatiekring of van de administratieve of boekhoudkundige organisatie van de partij te vermelden *in limine* van het financieel verslag.

B. Inhoudelijke aspecten

5. Het is evident dat alle toelagen vanwege de provincies aan politieke partijen of aan hun componenten in de geconsolideerde resultatenrekening worden opgenomen.

6. In geval van verdeling van de middelen uit overheidsfinanciering over verschillende componenten en dit ingevolge de binnen een partij of alliantie gemaakte afspraken tussen uiteenlopende politieke strekkingen, moet zulks duidelijk tot uiting komen in het financieel verslag.

7. Het is belangrijk dat de partijen de aan hen verleende overheidsdotaties op een uniforme wijze boeken.

VI. STEMMINGEN

De tien ingediende financiële verslagen worden eenparig goedgekeurd.

VII. EPILOOG

Met het oog op de verbetering van de financiële verslaggeving van de N-VA over de komende boekjaren hebben de voorzitters van de Controlemissie de heer Geert Bourgeois, voorzitter van de N-VA, bij brief van 13 november 2002, om een schriftelijke reactie gevraagd op de aan de N-VA gewijde passage uit het tussentijds verslag van de heer Wille.

aux comptes annuels de l'exercice 2001, doivent être exprimés en euros.

2. Les partis doivent veiller à ce que le rapport financier et le résumé de ce rapport ainsi que la déclaration du réviseur d'entreprises qu'ils transmettent aux présidents de la Chambre et du Sénat soient pourvus d'une signature originale.

3. Il paraît souhaitable qu'à l'avenir, tous les partis mentionnent également les chiffres de l'exercice précédent dans leurs rapports financiers, en ce qui concerne tant le bilan que le compte de résultats de leurs composantes.

4. Les partis doivent mentionner, en introduction au rapport financier, toute décision de modification du nom et toute modification du périmètre de consolidation ou de l'organisation administrative ou comptable du parti.

B. Aspects liés au contenu

5. Il est évident que toutes les subventions allouées par les provinces aux partis politiques ou à leurs composantes doivent figurer dans le compte de résultats consolidé.

6. Tout partage éventuel des moyens de financement public entre différentes composantes, à la suite des accords conclus au sein d'un parti ou d'une alliance entre des tendances politiques divergentes, doit être mentionné clairement dans le rapport financier.

7. Il importe que les partis comptabilisent de manière uniforme les dotations publiques qui leur sont allouées.

VI. VOTES

Les dix rapports financiers déposés ont été approuvés à l'unanimité.

VII. ÉPILOGUE

En vue de l'amélioration des rapports financiers du N-VA relatifs aux prochains exercices, les présidents de la Commission de contrôle ont invité M. Geert Bourgeois, président du N-VA, par lettre du 13 novembre 2002, à réagir par écrit au passage consacré au N-VA dans le rapport intermédiaire de M. Wille.

Het antwoord van de heer Bourgeois, meegedeeld bij brief van 25 november 2002, is opgenomen in de bijlagen bij dit verslag (*cf. infra*).

*
* *

Dit verslag werd goedgekeurd op 17 december 2002.

De rapporteur,
Paul WILLE.

De voorzitters,
Herman DE CROO.
Armand DE DECKER.

La réponse de M. Bourgeois, communiquée par courrier du 25 novembre 2002, est annexée au présent rapport (*cf. infra*).

*
* *

Le présent rapport a été approuvé le 17 décembre 2002.

Le rapporteur,
Paul WILLE.

Les présidents,
Herman DE CROO.
Armand DE DECKER.

BIJLAGE 1

ANNEXE 1

SAMENVATTINGEN VAN DE FINANCIËLE VERSLAGEN
OVER HET BOEKJAAR 2001RÉSUMÉS DES RAPPORTS FINANCIERS RELATIFS
À L'EXERCICE 2001**1. Vlaamse Liberalen en Democraten (VLD)**

Het financieel verslag voor de Vlaamse Liberalen en Democraten is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de beheerraad van de VZW Libera, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- Een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- De samenvattende rekening van elke component;
- De geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- Het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

(in euro)

Opbrengsten uit de gewone werking	6 592 694,13
Kosten uit de gewone werking	— 5 687 933,01
Courant resultaat	904 761,12
Financieel resultaat	
Uitzonderlijk resultaat	+ 64 862,16
Belastingen	+ 80 282,05
Resultaat van het boekjaar	1 049 905,33

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

2. Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V)

Het financieel verslag voor de CD&V is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de beheerraad van de VZW Agora, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- Een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- De samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- De geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- Het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

(in frank)

Opbrengsten uit de gewone werking	309 586 088
Kosten uit de gewone werking	– 292 597 999
Courant resultaat	16 988 089
Financieel resultaat	– 2 639 947
Uitzonderlijk resultaat	– 2 378 596
Belastingen	
Resultaat van het boekjaar	11 969 546

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

3. Parti socialiste (PS)

Le rapport financier relatif au PS a été établi sous la responsabilité du conseil d'administration de l'ASBL Fonsoc, conformément aux exigences de l'article 23 de la loi du 4 juillet 1989, et contient les éléments mentionnés par l'annexe à la même loi telle qu'introduite par l'article 14 de la loi du 19 novembre 1998, c'est-à-dire :

- Un document identifiant le parti et ses composantes;
- Les comptes synthétiques de chacune de ces composantes;
- Les comptes consolidés du parti et de ses composantes;
- Le rapport du réviseur.

Les résultats consolidés de l'exercice découlant des comptes consolidés du parti et de ses composantes fournissent en synthèse les informations suivantes :

(en francs)

Produits sur activités courantes	362 940 749
Charges sur activités courantes	– 406 356 155
Résultat courant	– 43 415 406
Résultats financiers	+ 7 343 386
Résultats exceptionnels	+ 46 453 005
Impôts	– 889 685
Résultat de l'exercice	9 491 300

Le réviseur d'entreprises a délivré une attestation sans réserve sur les comptes consolidés de l'exercice.

4. Parti réformateur libéral (PRL)

Front démocratique des francophones (FDF)

Mouvement des citoyens pour le changement (MCC)

Le rapport financier relatif au PRL-FDF-MCC a été établi sous la responsabilité du conseil d'administration de l'ASBL Gestion et Action libérale, conformément aux exigences de l'article 23 de la loi du 4 juillet 1989, et contient les éléments mentionnés par l'annexe à la même loi telle qu'introduite par l'article 14 de la loi du 19 novembre 1998, c'est-à-dire :

- Un document identifiant le parti et ses composantes;
- Les comptes synthétiques de chacune de ces composantes;
- Les comptes consolidés du parti et de ses composantes;

— Le rapport du réviseur.

Les résultats consolidés de l'exercice découlant des comptes consolidés du parti et de ses composantes fournissent en synthèse les informations suivantes :

(en francs)

Produits sur activités courantes	285 402 735
Charges sur activités courantes	– 218 186 385
Résultat courant	67 216 350
Résultats financiers	– 3 072 012
Résultats exceptionnels	+ 2 354 799
Impôts	– 242 499
Résultat de l'exercice	66 256 688

Le réviseur d'entreprises a délivré une attestation sans réserve sur les comptes consolidés de l'exercice.

5. Vlaams Blok

Het financieel verslag voor het Vlaams Blok is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de beheerraad van de VZW Vlaamse Concentratie, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name :

- Een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- De samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- De geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- Het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen :

(in frank)

Opbrengsten uit de gewone werking	170 450 207
Kosten uit de gewone werking	– 174 604 817
Courant resultaat	– 4 154 610
Financieel resultaat	+ 4 554 111
Uitzonderlijk resultaat	+ 82 089
Belastingen	
Resultaat van het boekjaar	481 590

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

6. Socialistische Partij anders (sp.a)

Het financieel verslag voor de sp.a is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de beheerraad van de VZW Organisatie Socialistische Partij, afgekort OSP, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name :

- Een document met de identificatie van de partij en haar componenten;

- De samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- De geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- Het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

	(in frank)
Opbrengsten uit de gewone werking	270 216 033
Kosten uit de gewone werking	– 310 383 875
Courant resultaat	– 40 167 842
Financieel resultaat	+ 3 251 957
Uitzonderlijk resultaat	+ 337 077
Belastingen	
Resultaat van het boekjaar	– 36 578 808

De commissaires heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

7. Écolo

Le rapport financier relatif au parti Écolo a été établi sous la responsabilité du conseil d'administration de l'ASBL Écodota — Écolo fédéral, conformément aux exigences de l'article 23 de la loi du 4 juillet 1989, et contient les éléments mentionnés par l'annexe à la même loi telle qu'introduite par l'article 14 de la loi du 19 novembre 1998, c'est-à-dire:

- Un document identifiant le parti et ses composantes;
- Les comptes synthétiques de chacune de ces composantes;
- Les comptes consolidés du parti et de ses composantes;
- Le rapport du réviseur.

Les résultats consolidés de l'exercice découlant des comptes consolidés du parti et de ses composantes fournissent en synthèse les informations suivantes:

	(en francs)
Produits sur activités courantes	253 391 331
Charges sur activités courantes	– 229 120 739
Résultat courant	24 270 592
Résultats financiers	– 868 943
Résultats exceptionnels	+ 206 822
Impôts	
Résultat de l'exercice	23 608 471

Le réviseur d'entreprises a délivré une attestation sans réserve sur les comptes consolidés de l'exercice.

8. Parti social chrétien (PSC)

Le rapport financier relatif au Parti social chrétien a été établi sous la responsabilité du conseil d'administration de l'ASBL Action solidaire, conformément aux exigences de l'article 23 de la loi du 4 juillet 1989, et contient les éléments mentionnés par l'annexe à la même loi telle qu'introduite par l'article 14 de la loi du 19 novembre 1998, c'est-à-dire :

- Un document identifiant le parti et ses composantes;
- Les comptes synthétiques de chacune de ces composantes;
- Les comptes consolidés du parti et de ses composantes;
- Le rapport du réviseur.

Les résultats consolidés de l'exercice découlant des comptes consolidés du parti et de ses composantes fournissent en synthèse les informations suivantes :

(en francs)

Produits sur activités courantes	166 398 533
Charges sur activités courantes	– 158 525 494
Résultat courant	7 873 039
Résultats financiers	1 658 630
Résultats exceptionnels	– 326 139
Impôts	
Résultat de l'exercice	9 205 530

Le réviseur d'entreprises a délivré une attestation sans réserve sur les comptes consolidés de l'exercice.

9. Agalev

Het financieel verslag over het boekjaar 2001 voor Agalev is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de beheerraad van de VZW Groen Fonds, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name :

- Een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- De samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- De geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- Het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen :

(in euro)

Opbrengsten uit de gewone werking	3 807 739,36
Kosten uit de gewone werking	– 3 497 219,25
Courant resultaat	310 520,11
Financieel resultaat	+ 32 969,49
Uitzonderlijk resultaat	+ 67 181,60
Belastingen	
Resultaat van het boekjaar	410 671,20

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar 2001 een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

10. Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA)

Het financieel verslag over het boekjaar 2001 voor de politieke partij Nieuw-Vlaamse Alliantie is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de beheerraad van de VZW Nieuw-Vlaamse Alliantie, overeenkomstig de vereisten van artikel 23 van de wet van 4 juli 1989, en omvat de gegevens die vermeld zijn in de bijlage bij deze wet, zoals ingevoegd door artikel 14 van de wet van 19 november 1998, met name:

- Een document met de identificatie van de partij en haar componenten;
- De samenvattende rekening van elk van deze componenten;
- De geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten;
- Het verslag van de bedrijfsrevisor.

De geconsolideerde resultaten van het boekjaar, die uit de geconsolideerde rekening van de partij en haar componenten voortvloeien, vatten volgende gegevens samen:

(in frank)

Opbrengsten uit de gewone werking	105 321 105
Kosten uit de gewone werking	– 105 176 094
Courant resultaat	145 011
Financieel resultaat	+ 1 424 555
Uitzonderlijk resultaat	0
Belastingen	0
Resultaat van het boekjaar	1 569 566

De bedrijfsrevisor heeft over de geconsolideerde rekening van het boekjaar een verklaring zonder voorbehoud afgegeven.

BIJLAGE 2

BRIEF VAN DE HEER GEERT BOURGEOIS, VOORZITTER VAN DE N-VA, VAN 25 NOVEMBER 2002

Geachte heren voorzitters,

Uw in rand vermeld schrijven waarbij u enkele vragen stelt bij het financieel verslag over het boekjaar 2001, kreeg onze bijzondere aandacht.

Sta ons toe puntsgewijs en concreet te antwoorden.

1) De VZW N-VA treedt inderdaad op als rechtsopvolger van de VZW Volksunie als instelling bedoeld onder artikel 22 van de wet van 4 juli 1989. De wissel «VU»-«N-VA» is in deze echter een eenvoudige naamswijziging. Deze naamswijziging werd eenparig beslist door de algemene vergadering van de VZW op 30 november 2001, ingaand op 1 december 2001 (het uittreksel uit het proces-verbaal van de algemene vergadering van 30 november 2001 werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 14 februari 2002, VZW-bijlage, blz. 1649).

2) De operationaliteit van de politieke partij VU&ID heeft géén gevolgen op de werking van de instelling bedoeld onder artikel 22 van de wet van 4 juli 1989. De actuele werking van de politieke partij VU&ID zal vanaf het boekjaar 2002 inderdaad een herteekening, *casu quo* een uitbreiding, van de consolidatiekring met zich brengen.

3) De financieringsstromen als gevolg van de overheids- en de fractiefinanciering zullen vanzelfsprekend ook in de toekomst volledig tot uiting komen in het financieel verslag dat voor alle componenten van de consolidatiekring zal worden neergelegd.

Met de meeste hoogachting,

Geert Bourgeois

Voorzitter N-VA VZW

ANNEXE 2 (TRADUCTION)

LETTERE DE M. GEERT BOURGEOIS, PRÉSIDENT DU N-VA, DU 25 NOVEMBRE 2002

Messieurs les présidents,

Votre courrier mentionné sous rubrique, dans lequel vous nous posez plusieurs questions concernant le rapport financier relatif à l'exercice 2001, a retenu toute notre attention.

Permettez-nous d'y répondre point par point, de manière concrète.

1) L'ASBL N-VA agit effectivement comme successeur en droit de l'ASBL Volksunie, en tant qu'institution visée à l'article 22 de la loi du 4 juillet 1989. En l'espèce toutefois, le changement «VU»-«N-VA» n'est qu'un simple changement de nom, décidé à l'unanimité par l'assemblée générale de l'ASBL du 30 novembre 2001, avec effet au 1er décembre 2001 (l'extrait du procès-verbal de l'assemblée générale du 30 novembre 2001 a été publié au *Moniteur belge* du 14 février 2002, annexe ASBL, p. 1649).

2) Le caractère opérationnel du parti politique VU&ID est sans effet sur le fonctionnement de l'institution au sens de l'article 22 de la loi 4 juillet 1989. Le fonctionnement actuel du parti politique VU&ID entraînera effectivement, à partir de l'exercice 2002, une redéfinition — en l'occurrence, un élargissement — du périmètre de consolidation.

3) Il va de soi que les flux résultant du financement public et du financement du groupe politique seront intégralement présentés, à l'avenir, dans le rapport financier qui sera déposé pour toutes les composantes du périmètre de consolidation.

Veuillez agréer, Messieurs les Présidents, l'assurance de notre plus haute considération.

Geert Bourgeois

Président de l'ASBL N-VA